

Г. ГАРСИЈА МАРКЕС, „ПРЕДМЕТ ОБРАДЕ” МЕКСИЧКЕ ТАЈНЕ СЛУЖБЕ

У недавно обелодањеним документима мексичке тајне службе, до којих је дошао мадридски дневник *Ел њаис*, открива се да је мексичка тајна служба пратила нобеловца Габријела Гарсију Маркеса све до средине осамдесетих година. Декласификовани подаци приказују бележење његових јавних наступа и изјаве у приватним сусретима, фотографисање улазних врата његове куће приликом примања гостију и регистар путовања на Кубу. Познато је да Гарсија Маркес никада није скривао симпатије према Кастровом режиму, те да је чак и ауторска права од романа *Хроника најављене смрти* уступио влади Кубе према документу мексичке тајне службе од 17. марта 1982. У извештају сарадника, оцењује се да писац „не само што не скрива прокубанске и просовјетске симпатије него је и он сâм постао агент пропаганде ових земаља”. Архиви, такође, бележе и његову подршку сандинистима у Никарагви, а спомиње се и као анонимни посредник у контакту са лидерима гериле у Ел Салвадору.

Мексички истраживач Хасијенто Родригез, који пише књигу о мексичкој тајној служби и шпијунирању интелектуалаца у другој половини двадесетог века, коментарише да је праћење Маркеса било „прилично нежно, такорећи, нормални поступак унутар систематичног прогона било којег вида дисидентства у Мексику”. Много су озбиљнији били случајеви шпијунирања другог нобеловца, песника Октавија Паза, „коме су, поред осталог, пратили новчане приходе и дуговања”, или Хулија Кортасара, коме су отварали приватну кореспонденцију.

С друге стране, ово је илустрација софистициране контрадикције владајућег режима у Мексику седамдесетих и осамдесетих година: док су отварали врата политичким избеглицама из Чилеа и Аргентине, истовремено се гушила било која намера да се доведе у питање владајући политички и друштвени поредак.

АНТОЛОГИЈА НОРМАНА МЕЈЛЕРА

Недавно се у америчким медијима који прате свет књиге и издаваштва пронела вест да је Рендом хаус одбио да објави антологију политичких есеја Нормана Мејлера (1923–2007). Један од разлога биле су „политички коректне” примедбе које млађи уредници имају на наслов есеја из 1957. *Бели црнац* (*The White Negro*), а замерали су му и мизогинију и насиље, како у текстовима тако и у стварном животу (своју супругу Адел Моралес је убо ножем 1960. у грудни кош, за мало промашивши срце).

Информацију су демантовали и издавач и књижевни агент који заступа задужбину покојног књижевника, двоструког добитника Пулицерове награде. Рендом хаус тврди да уговор никада није ни био потписан, нити је књига била у издавачком плану за наредну годину, поводом стогодишњице рођења која ће, свакако, бити обележена новим издањима старих наслова. Што се тиче антологије, њу намерава да објави независна издавачка кућа Скајхорс, издавач које је недавно штампао биографију Филипа Рота, коју је пре тога одбио да објави угледни Нортон јер је биограф био оптужен за сексуално злостављање.

IN MEMORIAM: ЦОУН ДИДИОН (1943–2021)

Америчка књижевница Цоун Дидион је шездесетих година међу првима у своје есеје увела теме из контракултуре. Историчари књижевности управо њих наводе као један од најсимптоматичнијих примера промене парадигме у северноамеричкој књижевности друге половине двадесетог века. Њено детињство после Другог светског рата протичало је у Сакраменту, у породици војног лица, традиционалних породичних назора и гласача Републиканске странке. Но, она је у свом књижевном деловању направила искорак из владајуће друштвене догме „одвојених сфера”, уверења да родне разлике подразумевају различито место мушкараца и жена, и на физичком и на симболичком плану. Заједно са вршњакињама Сузан Сонтаг и Џенет Малколм, надовезала се на радове Елизабет Хардвик, Дајане Трилинг и Мери Макарти, које су, такође, користиле прво лице за анализирање света, рушећи тако традиционално разликовање између информације, интерпретације и мишљења.

Иако се претворила у култну фигуру поп феминизма и јунака Нетфликсових документарца, речи Џоун Дидион и данас моћно одзвањају. У последњој књизи *Пусићиће ме да вам кажем шта мислим* (*Let Me Tell You What I Mean*), сабрала је дванаест есеја, објављених по разним часописима између 1968. и 2000. У свакоме од њих она даје до знања да је краља ватру од богова књижевности свог времена. Као да говори о себи, у есеју о Хемингвеју пише: „Већ и сама граматика једне Хемингвејеве реченице диктирала је форму посматрања света, посматрања без утапања у њега, кретања по свету без везивања за било шта у њему, срећан спој индивидуалног романтизма прилагођеног својој епохи.” О самом чину писања, у есеју *Зашто пишем* (*Why I Write*) Дидион каже: „Пишем само зато да откријем шта мислим, шта посматрам, шта видим и шта то значи.” Преминула је 23. децембра у Њујорку. Супруг јој је био романсијер и књижевни критичар Џон Грегори Дан (1932–2003).

Приредио
Предраг ШАПОЊА